

utánozzák, hanem hihetőleg a helyszínen hallott élő népi /s a földrajzi valósággal összhangba hozható/ alakot írták, amely a TELEKI által közölt /és idevonható?/ adat szerint még a XV. században is k-val hangozhatott a falunévben. Természetesen ez az utóbbi észrevétel csak abban az esetben áll fenn és erősíti állításunkat, ha - mint hiszem - az azonosság a két különböző okleveles forrás idézett földrajzi helyei között szintén fennáll. Erre - sajnos - "százszázalékos" okleveles bizonyítékunk épp-úgy nincs, ahogy a XI. századbéli "Fat vezér" /nemzetségfő, családfő/ falualapításáról is csak feltevés van.

Annak a taglalása pedig, hogy a forrásul vett oklevelek mi-ként viszonyulnak egymáshoz és a valósághoz, és hogy végülis a kérdéses időpontban ki szedte ténylegesen az adót eme Fadd-Fokodon, a veszprémi káptalan-e, vagy a tihanyi apát, s ki hamisította utólag a tulajdonosi jogait bizonyító oklevelet, a történészek feladata. A mi dolgunk ezzel kapcsolatban csak az volt, hogy a rendelkezésre álló hiányos és olykor ellentmondó adatokból kiszűrjük a legvalószínűbbnek látszó névmagyarozatot. Nos, a fenti földrajzi tények ismeretében én az elmondottak lehetőségére szerettem volna rámutatni.

A faddiakat pedig kérem, hogy bocsássák meg nekem, hogy "ő-sük", Fat vezér kilencszáz éves árnyékát ilyen tiszteletlen módon el akarom hessegetni holmi "földhöz ragadt, sáros", de épp ezért a valósághoz talán közelebb álló elgondolás kedvéért.

TÁLOS GÉZA

MADÁRNEVI EREDETŰ HELYSÉGNÉV-E A LÚDVÉG?

J. PAPP ZSUZSANNA /NÉ. 5: 55-68/ adattárához azt a megjegyzést fűzöm, hogy a bevezetőben meg lehetett volna említeni azt a lehetőséget, hogy az említett madárnevek közül elég sok az olyan, amely személynévként is előfordul. Okvetlenül meg kellett volna néznie PAIS DEZSŐ "Régi személyneveink jelentés-tana" /MNy. XVII-XVIII./ és BERRÁR JOLÁN "Női neveink 1400-ig" /MNyTK. 80. sz./, a Lúdvéghez pedig KNIEZSA ISTVÁN kitűnő tanulmányát /Kelet-Magyarország helynevei. Magyarok és románok I, 111-313/. Még az én szerényebb választéki anyagomból /A nevek

világa 3. k./ is megtudhatta volna /41/, hogy a Madár, Galamb, Galambos, Galambod, Csóka, Csókád, Gödény, Sólyom, Ölyves, Kaba, Kánya, Hollód a középkorban személynevek is lehettek. A Ludvég /régebben Ludvégfalva/ erdélyi községnévről pedig KNIEZSA említett műve alapján a következőt írtam: "Nem összetett szó, semmi köze sincs sem a lúd-hoz, sem a vég-hez, hanem csak a Lajos személynév német Ludwig alakjának magyaros, esetleg népetimológiával is megtámogatott változata" /183/. Már az is feltűnhetett volna, hogy nincs Sasvég, Hollóvég, miért éppen Ludvég fordul csak elő.

Az adattárban felsorolt helységnevek egy jelentékeny része valóban közvetlenül madárnévből vált helységnévvé. Így a Csóka-kő a következő jelentésváltozásokon eshetett át: 1. sziklás hegy, amelyen csókák tanyáznak > 2. az e hegyre épült vár > 3. A vár alá tömörült település. Ugyancsak minden valószínűség szerint közvetlenül madárnévből származhatnak a Csókástelek, az Esztrágszigete, a Fecskés, a Füred községek, a Hattyas nevű tavak, Hollókő stb. Személynévre gyanúsak azonban a -falva, -háza utótagú helységnevek /pl. Csókafalva, Hollóháza, Ludvégfalva, Madarasfalva, Solymosfalva, Varjúfalva/. Fácánfalva-nál utalni lehetett volna arra, hogy a Zala megyei Nova község határában található egy Fácányos lap dűlőnév /ZmFrn 138/61/. A pacsirta szóra a TESz. idéz 1338-ból adatot az OklSz.-ből: In possessione Pacirtasteluk...

Elismerem, hogy biztos kritériumok híján nehéz elválasztani az elsődleges /madárnév > helységnév/ és a másodlagos /madárnév > személynév > helységnév/ adatokat, de erre a nehézségre rá kellene mutatni. Ezt megtette a szerző korábbi dolgozatában /MNy. LXV, 311/, de itt is meg kellett volna említenie.

KÁLMÁN BÉLA

MOZDONYNEVEK

J. SOLTÉSZ KATALIN e témáról a következőket írja: "A hajók mintájára nevet adtak a mozdonyoknak, léghajóknak, repülőgépeknek is, amíg ezeknek a gyártása nem tömegtermelés volt" /A tulajdonnév funkciója és jelentése. Akadémiai. 1979. 75/. Majd